

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Eleny Kováčovej a členov senátu JUDr. Jozefa Milučkého a JUDr. Aleny Poláčkovej, PhD., v právnej veci navrhovateľov: **1) I. D., 2) Ing. V. D., 3) G. D., 4) J. D., všetci zastúpení advokátom JUDr. I. J.,** proti odporcovi: **Obvodný pozemkový úrad v Prešove,** o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia odporcu č. OPÚ 2007/1430-5/Ba zo dňa 9.júla 2007, konajúc o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č.k. 5 Sp 24/2007-20 zo dňa 12.septembra 2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok Krajského súdu v Prešove č.k. 5 Sp 24/2007-20 zo dňa 12.septembra 2008 **m e n í** tak, že rozhodnutie odporcu č. OPÚ 2007/1430-5/Ba zo dňa 9.júla 2007 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** odporcovi na ďalšie konanie.

Navrhovateľom náhradu trov konania **n e p r i z n á v a .**

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Prešove napadnutým rozsudkom č.k. 5 Sp 24/2007-20 zo dňa 12.septembra 2008 podľa ustanovenia § 250q ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku potvrdil rozhodnutie odporcu č. OPÚ 2007/1430-5/Ba zo dňa 9.júla 2007 a účastníkom náhradu trov

konania nepriznal. Odporca citovaným rozhodnutím rozhodol, že navrhovatelia v prvom až štvrtom rade nespĺňajú podmienky uvedené v § 3 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z.z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a doplnení zákona NR SR č. 180/1995 Z.z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon č. 503/2003 Z.z.) na navrátenie vlastníctva k pozemku alebo priznanie práva na náhradu za pozemok v katastrálnom území P., pozemnoknižná vložka č. X., parcela č. X., druh pozemku lúka vo výmere 4274m² z dôvodu, že neprešli na štát alebo inú právnickú osobu niektorým zo spôsobov ako sú uvedené v § 3 zákona č. 503/2003 Z.z.

Krajský súd uviedol, že v predmetnej právnej veci došlo k prechodu vlastníctva konkrétneho pozemku na štát podľa vládneho nariadenia č. 15/1959 Zb. o opatreniach týkajúcich sa vecí užívaných organizáciami socialistického sektora (ďalej len vládne nariadenie č. 15/1959 Zb.) a § 9 ods. 1 vyhlášky č. 88/1959 U. v., čo vyplýva z rozhodnutia Finančného odboru Okresného národného výboru v Prešove č. Fin: A-D-5/1960 zo dňa 30.novembra 1960, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 25.decembra 1960. Podľa štyroch právoplatných rozhodnutí finančného odboru Okresného národného výboru v Prešove č. Fin: A-D-4/1960, A-D5, A-R-2, A-P-5/60 zo dňa 30.novembra 1960, a administratívnej dohody o prevode správy národného majetku, vystavenej v Prešove dňa 8.marca 1962, zapisujú sa sem parcely (okrem iných) č. X. a vkladá sa vlastnícke právo Československému štátu – Ministerstvu obrany v celosti. Podľa názoru krajského súdu právnu skutočnosť, že k prechodu vlastníckeho práva na štát podľa vládneho nariadenia č. 15/1959 Zb., nemožno podradiť ani pod jeden dôvod uvedený v § 3 ods. 1 písm. a/ až písm. t/, § 3 ods. 2, ods. 3 zákona č. 503/2003 Z.z. Neboli teda splnené podmienky pre navrátenie vlastníctva k pozemku ani pre priznanie práva na náhradu podľa citovaného zákona. V súvislosti s tzv. reštitučnými zákonmi (zákon č. 403/1990 Zb., č. 87/1991 Zb., č. 229/1991 Zb.) krajský súd uviedol, že každý z týchto zákonov odstraňoval, prípadne zmierňoval určitý druh majetkových krívd, nie však všetky krivdy, a tak boli aj jednotlivé zákony formulované.

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom sp. zn. 2 Sžo 302/2008 zo dňa 21.októbra 2009 rozsudok Krajského súdu v Prešove č.k. 5 Sp 24/2007-20 zo dňa 12.septembra 2008 ako vecne správny potvrdil (§ 219 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku).

Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom č.k. III. ÚS 127/2010-35 zo dňa 22.júna 2010 rozhodol, že základné právo navrhovateľov v prvom až štvrtom rade vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Sžo 302/2008 zo dňa 21.októbra 2009 porušené bolo. Ústavný súd Slovenskej republiky zrušil rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Sžo 302/2008 zo dňa 21.októbra 2009 a vec vrátil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie. Uviedol, že reštitučné zákony, najmä zákon č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách v znení neskorších predpisov, zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov, ale aj zákon č. 503/2003 Z. z. boli vydané s cieľom zmierniť následky niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo voči vlastníkom v týchto zákonoch špecifikovaného majetku v období rokov 1948 až 1989. Splnenie cieľa a účelu zákona vyžaduje, aby všetky orgány verejnej moci vychádzali z tejto špeciálnej úpravy pri posudzovaní nárokov osôb, ktorých majetok prešiel na štát alebo na inú právnickú osobu v období od 25. februára 1948 do 1. januára 1990. Podľa Ústavného súdu Slovenskej republiky k reštitučným nárokom je potrebné pristupovať zvlášť citlivo, aby v súdnom konaní prípadne nedošlo k ďalšej krivde. Reštitučné zákony majú zabezpečiť, aby demokratická spoločnosť pristupovala aspoň k čiastočnému zmierneniu následkov minulých majetkových a iných krívd spočívajúcich v porušovaní všeobecne uznávaných ľudských práv a slobôd zo strany štátu. Štát a jeho orgány sú teda povinné postupovať obzvlášť v konaní podľa týchto zákonov v súlade so zákonnými záujmami osôb, ktorých ujma na základných ľudských právach a slobodách má byť aspoň čiastočne kompenzovaná. Uplatnenie reštitučných predpisov má za cieľ obnoviť oprávneným osobám ich pôvodné vlastnícke vzťahy, prípadne poskytnúť náhradný pozemok alebo finančnú náhradu. K reštitúcii dochádza na základe presne stanoveného dôvodu, ktorým boli menovite uvedené prípady straty vlastníctva majetku (reštitučný titul). Ústavný súd uviedol, že vládne nariadenie č. 15/1959 Zb. bolo vydané v rozpore s vtedy platnou ústavou, podľa ktorej obmedzenie vlastníctva a vyvlastnenie je možné vykonať iba na základe zákona (§ 9 ústavného zákona č. 150/1948 Zb. – Ústava Československej republiky), a keďže citované vládne nariadenie č. 15/1959 Zb. (teda nie zákon) bolo vydané na základe § 10

ods. 1 a ods. 2 zákona č. 63/1958 Zb. o druhom päťročnom pláne rozvoja národného hospodárstva Československej republiky, je už na prvý pohľad zrejmé, že v postupoch podľa vládneho nariadenia č. 15/1959 Zb. išlo predovšetkým o zoštátňovanie majetku na účely plnenia hospodárskych plánov a rozširovanie „socialistického vlastníctva“ a vtedajšie štátne orgány v úsilí naplniť túto „líniu“ nemali záujem skúmať v konkrétnych prípadoch splnenie podmienok, ktoré oprávňovalo rozhodnúť príslušný orgán o prechode vlastníctva na štát. Ústavný súd konštatoval, že celkom nedôveryhodne pôsobí samotné rozhodnutie ONV, ktorým bol právny predchodca sťažovateľov zbavený vlastníctva predmetnej nehnuteľnosti a o ktoré sa pri rozhodovaní o reštitučných nárokoch sťažovateľov ako o kľúčový dokument oprel pozemkový úrad i vo veci konajúce všeobecné súdy. Ústavný súd uviedol, že bez ďalšieho dokazovania vedeného orgánmi verejnej moci nemožno považovať za preukázaný mimo ďalších rozumných pochybností priebeh a výsledok konania, pokiaľ ide o prechod vlastníckeho práva na štát podľa nariadenia vlády č. 15/1959 Zb. týkajúceho sa vecí sťažovateľov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 v spojení s § 246c ods. 1 prvá veta Občianskeho súdneho poriadku) preskúmal napadnuté rozhodnutie krajského súdu v rozsahu odvolania (§ 212 Občianskeho súdneho poriadku) ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, súc viazaný dôvodmi nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 127/2010, a dospel k záveru, že rozsudok krajského súdu je potrebné zmeniť a rozhodnutie odporcu zrušiť a vec vrátiť odporcovi na ďalšie konanie. Rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania v súlade s ustanovením § 250ja ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku. Rozsudok verejne vyhlásil, pričom oznámenie o verejnom vyhlásení rozhodnutia bolo zverejnené minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli súdu podľa ustanovenia § 156 ods. 1 a ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk.

Účelom reštitučných zákonov je zmiernenie majetkových a iných krívd, ku ktorým došlo v rozhodnom období od 25.februára 1948 do 1.januára 1990. Zároveň mali reštitučné zákony zabezpečiť, aby demokratická spoločnosť pristupovala aspoň k čiastočnému zmierneniu následkov minulých majetkových a iných krívd spočívajúcich v porušovaní všeobecne uznávaných ľudských práv a slobôd zo strany štátu. Uplatnenie reštitučných

predpisov má za cieľ obnoviť oprávneným osobám ich pôvodné vlastnícke vzťahy, prípadne poskytnúť náhradný pozemok alebo finančnú náhradu.

Reštitučný zákon č. 503/2003 Z.z. upravuje navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré nebolo vydané podľa osobitného predpisu. Vlastnícke právo sa vracia k pozemkom, ktoré tvoria poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patria a lesný pôdny fond (§ 1).

Oprávneným osobám sa navráti vlastníctvo k pozemku, ktorý prešiel na štát alebo na inú právnickú osobu v období od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 v dôsledku vyvlastnenia za náhradu, ak nehnuteľnosť existuje a nikdy neslúžila na účel, na ktorý bola vyvlastnená (§ 3 ods. 1 písm. l/ zákona č. 503/2003 Z.z.).

Vládne nariadenie č. 15/1959 Zb. bolo vydané v rozpore s vtedy platnou Ústavou Československej republiky (ústavný zákon č. 150/1948 Zb.), jej ustanovením § 9, podľa ktorého obmedzenie vlastníctva a vyvlastnenie je možné vykonať iba na základe zákona, a nie vládneho nariadenia. Navyše, vládne nariadenie č. 15/1959 Zb. bolo vydané na základe § 10 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 63/1958 Zb. o druhom päťročnom pláne rozvoja národného hospodárstva Československej republiky, je teda zrejmé, že v postupoch podľa vládneho nariadenia č. 15/1959 Zb. išlo predovšetkým o zoštátňovanie majetku na účely plnenia hospodárskych plánov a rozširovanie socialistického vlastníctva. Vtedajšie orgány v úsilí naplniť túto „líniu“ nemali záujem skúmať v konkrétnych prípadoch splnenie podmienok, ktoré oprávňovali príslušný orgán rozhodnúť o prechode vlastníctva na štát.

Z dôvodovej správy k návrhu zákona č. 503/2003 Z.z. vyplýva, že cieľom predkladaného návrhu zákona je umožniť oprávneným osobám, ktoré neuplatnili svoj reštitučný nárok v lehote, aby tento mohli uplatniť v novej jednoročnej lehote. Predmetom úpravy zákona o navrátení vlastníctva k pozemkom je navrátenie vlastníctva (po splnení zákonom ustanovených podmienok) bez ohľadu na to, či oprávnený mohol svoj nárok uplatniť podľa predchádzajúcich reštitučných zákonov a neurobil tak v zákonom ustanovenej lehote, čím jeho nárok podľa predchádzajúcich reštitučných zákonov zanikol.

V dôvodovej správe sa k ustanoveniu § 3 návrhu zákona č. 503/2003 Z.z. uvádza, že reštitučné tituly (dôvody nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam) sú totožné s reštitučnými titulmi podľa ostatných reštitučných zákonov.

Podľa ustanovenia § 1 zákona č. 503/2003 Z.z. sa vlastníctvo navráti k pozemkom, ktoré neboli vydané podľa osobitného predpisu. V poznámke pod čiarou sa len príkladmo uvádza zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov a zákon č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov.

Na základe toho sa navrátenie vlastníctva k nehnuteľnostiam (za splnenia ostatných podmienok) vzťahuje na všetky prípady odňatia vlastníctva, ktoré boli ako reštitučné tituly označené v osobitných predpisoch (reštitučných zákonoch), teda aj v zákone č. 403/1990 Zb., ktorý sa vzťahuje na následky majetkových krívd spôsobených fyzickým osobám a súkromným právnickým osobám odňatím vlastníckeho práva k nehnuteľným a hnutel'ným veciam podľa vládneho nariadenia č. 15/1959 Zb.

Vychádzajúc z uvedeného za reštitučný titul podľa ustanovenia § 3 v spojení s § 1 zákona č. 503/2003 Z.z. sa považuje aj prechod vlastníctva na Československý štát podľa vládneho nariadenia č. 15/1959 Zb. Odporca preto pochybil, keď navrhovateľmi uplatnený nárok bez ďalšieho nepriznal z dôvodu, že k prechodu vlastníctva na štát došlo podľa vládneho nariadenia č. 15/1959 Zb., ktoré podľa odporcu nie je reštitučným titulom. Odporca pochybil aj v tom, že nezisťoval, či v čase vydania rozhodnutí č. Fin: A-D-4/1960, A-D/5, A-R-2, A-P-5/60 prešli do vlastníctva Československého štátu (Ministerstva národnej obrany pre Krajskú vojenskú ubytováciu a stavebnú správu v Košiciach) pozemky, ktoré tvoria poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patrili, alebo v tom čase podľa skutočného stavu v prírode bol druh týchto pozemkov iný, než aký bol v tom čase vedený v katastri nehnuteľností. Odporca mal tiež v procese dokazovania odstrániť rozpory ohľadom doručenia vyvlastňovacieho rozhodnutia právnomu predchodcovi navrhovateľov v prvom až štvrtom rade a tým aj nadobudnutia právoplatnosti vyvlastňovacieho rozhodnutia a následky z toho plynúce; mal zisťovať, či predmetné vyvlastnené nehnuteľnosti skutočne slúžili na účel,

na ktorý boli vyvlastnené, presne zistiť spôsob vyplatenia náhrady za vyvlastnené nehnuteľnosti a ustáliť reštitučný titul podľa ustanovenia § 3 zákona č. 503/2003 Z.z.

Z uvedených dôvodov je napadnuté rozhodnutie odporcu vydané predčasne a v rozpore so zákonom č. 503/2003 Z.z., a preto neboli podmienky na jeho potvrdenie krajským súdom. Na základe tohto Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa ustanovenia § 250ja ods. 3 v spojení s § 250l ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku zmenil rozsudok Krajského súdu v Prešove č.k. 5 Sp 24/2007-20 zo dňa 12.septembra 2008 a rozhodnutie odporcu č. OPÚ 2007/1430-5/Ba zo dňa 9.júla 2007 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie podľa ustanovenia § 250j ods. 2 písm. a/, písm. c/ Občianskeho súdneho poriadku (pre nesprávne právne posúdenie veci ako aj pre nedostatočne zistený skutkový stav).

Súd prvého stupňa aj správny orgán sú viazaní právnym názorom odvolacieho súdu, ak bolo rozhodnutie zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie (§ 250ja ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku).

O trovách konania rozhodol Najvyšší súd SR podľa § 224 ods. 2 v spojení s § 250k ods. 1, § 250l ods. 2 a podľa § 151 ods. 1 a 2 v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá Občianskeho súdneho poriadku tak, že úspešným navrhovateľom nepriznal ich náhradu, pretože výška trov konania nebola vyčíslená v zákonnej lehote.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.

V Bratislave dňa 18. mája 2011

JUDr. Elena Kováčová, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:

Nikoleta Adamovičová